

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Чепишко Світлани Іллівни на тему:
«Профілактика інтраопераційних ускладнень та запобігання
утворенню патологічних рубців слизової оболонки при хірургічному
лікуванні одонтогенних кіст щелеп»
(експериментально-клінічне дослідження)
на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена актуальністю проблеми лікування одонтогенних кіст, їх високою поширеністю – до 80–95 % серед усіх кістозних утворень щелепно-лищевої ділянки, високою частотою втрати зубів, розташованих у ділянці кісти у випадку прогресування патологічного процесу, розвитком місцевих і загальних запальних ускладнень після цистектомії, що безпосередньо впливають на погіршення здоров'я та зниження працездатності.

Велика кількість методів і технологій лікування одонтогенних кіст, з одного боку, засвідчує значний розвиток даного напрямку, а з іншого боку – про незадовільні результати їх використання. Тому подальше удосконалення і пошук більш сучасних технологій, зокрема і методик апроксимації післяопераційних ран, при операціях цистектомії залишається одним з основних напрямків у щелепно – лицевій хірургії

У зв'язку з актуальністю даної проблеми дисертантом проведено більш прицільне вивчення ефективних методів апроксимації країв рани після операції цистектомії, що дасть можливість значно скоротити терміни загоєння рани, усунути такі післяопераційні симптоми як біль, набряк та локальне підвищення температури, а також скоротити час операції за рахунок чистоти операційного поля.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота є фрагментом планових комплексних науково-дослідних робіт кафедри ортопедичної стоматології Буковинського державного медичного університету: «Мультидисциплінарний підхід до діагностики, лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань зі збереженням регенеративних властивостей тканин і відновлення протетичних властивостей анатомічних структур у мешканців Північної Буковини» (№ держреєстрації:

0116U002929) та «Етіопатогенетичні аспекти реабілітації основних стоматологічних захворювань щелепно-лицевої ділянки» (№ державної реєстрації 0121U109997). Дисертант є співвиконавцем наукової роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації

Мета та завдання дисертації сформульовані чітко, мають як теоретичне, так і практичне значення. Для виконання визначеної мети дисертантом було визначено ефективність хірургічного лікування одонтогенних кіст при застосуванні електрозварювальних технологій для апроксимації країв післяопераційної рани слизової оболонки порожнини рота.

З означеними завданнями автор повністю впорався, використовуючи для цього методично вірний підхід і сучасні, адекватні методи дослідження. В процесі виконання дисертаційної роботи проведено клінічну оцінку – оцінку післяопераційного періоду цистектомії у пацієнтів і експериментальних кролів (біль, гіперемія, набряк, асиметричність обличчя, рухомість зубів у ділянці цистектомії, розходження швів); біохімічні дослідження – для визначення кількісного складу лейкоцитів, активності NO – синтази у крові експериментальних тварин та ротовій рідині пацієнтів; імунологічні дослідження – для вивчення вмісту прозапальних цитокінів (IL – 1 β , IL – 8, IL – 6, TNF) у крові піддослідних тварин і ротовій рідині прооперованих; гістологічні – для визначення морфологічних особливостей СОПР при застосуванні різних методик апроксимації країв післяопераційної рани; статистичні методи дослідження.

Статистична обробка цифрових даних та їх аналіз проведені на сучасному рівні та дають підставу вважати, що викладені в дисертації положення, висновки та практичні рекомендації науково обґрунтовані. Висновки логічні, впливають з матеріалів дослідження, чітко сформульовані, конкретно відповідають поставленим завданням.

Дослідження проведені з використанням достатнього за обсягом матеріалу: експериментальні дослідження проведено на 25 піддослідних кролях; під обстеженням, лікуванням та спостереженням дисертанта перебувало 87 осіб віком від 20 до 51 і більше років з одонтогенними кістами щелеп. Встановлено, що у 24

осіб (27,59 %) кісти локалізувались на нижній щелепі і у 63 пацієнтів (72,41 %) – на верхній щелепі. Найчастіше у оглянутих діагностували радикулярну апікальну кісту – 48,28 % пацієнтів. Частота виявлення інших радикулярних кіст була дещо меншою: латеральної – 19,54 %, періостальної – 11,49 % та резидуальної – 8,05 %, парадентальної – 6,90 %. Фолікулярні та епідермальні кісти об'єктивізували у найменшій кількості обстежених – 2,29 % і 3,45 % пацієнтів, відповідно

На основі проведених обстежень та отриманих даних розпрацьовано нову методику хірургічного лікування одонтогенних кіст щелеп, що передбачає виконання цистектомії класичним методом з послідувочною апроксимацією країв рани за допомогою електрозварювання тканин, що сприяє зниженню запально – імунологічних реакцій у ротовій рідині досліджуваних, спрощує і скорочує тривалість операції більше ніж у 2,0 рази, попереджує розвиток ускладнень та сприяє менш вираженій клінічній симптоматиці у порівнянні з іншими методиками, що застосовуються для з'єднання країв післяопераційних ран, що визначає наукову новизну дисертаційної роботи.

Достовірність та новизна основних наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації

Вищенаведене дозволяє рахувати, що представлена дисертаційна робота має суттєве науково-практичне значення. Вірогідність наукових висновків, практичних рекомендацій, що виходять із матеріалів дисертації, обґрунтовані використанням сучасних високоінформативних наукових методик дослідження та статистичної обробки даних.

В результаті багатопланового дослідження запропонована експериментальна модель, адаптована до умов цистектомії (кістковий дефект з апроксимацією країв рани СОПР), яка полягала у екстирпації першого жувального зуба кролів, з подальшим ушиванням рани „Вікрил”, з'єднанням країв рани лазерним скальпелем ЛКА-хірург М та електрозварювальним апаратом ЕКВЗ-300 „Патонмед”. Уточнені дані про кількісний склад лейкоцитів, параметрів ШОЕ, вмісту цитокінів та активності MMP – 9 і NO – синтази у крові піддослідних тварин.

Уперше, у порівняльному аспекті, доведена ефективність і переваги застосування електрозварювального апарату ЕКВЗ-300 „Патонмед”, на підставі клінічних, біохімічних і імунологічних досліджень.

Уперше, запропонований режим роботи електрозварювального апарату ЕКВЗ-300 „Патонмед” при проведенні операції цистектомії: напруга 25 Вт, тривалість впливу високочастотного струму – 4 сек., частота струму 66 кГц, температура у зоні впливу – 55°C.

На основі отриманих даних розроблено та апробовано операцію цистектомії з наступним електрозварюванням країв рани.

Викладене вище дозволяє констатувати, що спосіб хірургічного лікування одонтогенних кіст щелеп з використанням електрозварювання тканин для з'єднання країв післяопераційної рани, який висвітлений в результатах дослідження С.І. Чепишко показує високу лікувальну ефективність, та рекомендувати його для практичного застосування.

Значення для науки і практики охорони здоров'я основних положень, висновків та практичних рекомендацій

Наукове значення дисертаційної роботи С.І. Чепишко полягає в аналізі наукових даних щодо ефективності використання електрозварювання тканин в ротовій порожнині, уперше доведена успішність проведення хірургічного лікування одонтогенних кіст щелеп з використанням електрозварювання тканин для з'єднання країв післяопераційної рани.

Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації С.І. Чепишко використовуються у навчальному процесі кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Буковинського державного медичного університету, кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кафедри дитячої стоматології Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я.Горбачевського, кафедри ортопедичної стоматології Івано-Франківського національного медичного університету, а також у лікувальному процесі стоматологічного відділення НЛЦ

«Університетська клініка» БДМУ, у підрозділі хірургічної стоматології ОКНП «Чернівецька обласна клінічна лікарня №1», в Університетській стоматологічній поліклініці, хірургічне відділення, м. Ужгород, студії хірургічної стоматології Тараса Муринюка, стоматологічному відділі університетської клініки Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського.

Апробація результатів дисертації

Основні положення дисертаційної роботи оприлюднено на: XI Міжнародній науково-практичній конференції «Зварювання та термічна обробка живих тканин» (25-26 лист. 2016 р., м. Київ); науково-практичній конференції з міжнародною участю «Природничі читання» (18-21 травня 2017 р., м. Чернівці); XII Міжнародній науково-практичній конференції «Зварювання та термічна обробка живих тканин» (1-2 грудня. 2017 р., м. Київ); міжнародній науково-практичній конференції «Світова медицина: сучасні тенденції та фактори розвитку» (28-29 січня 2022 р., м. Львів); 92-ій науково-практичній конференції студентів та молодих учених з міжнародною участю «Інновації в медицині та фармації» (23-25 березня 2023 р., м. Івано-Франківськ).

Повнота викладу основних положень, висновків та практичних рекомендацій в опублікованих працях

Основні наукові положення С.І.Чепишко, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, викладені у друкованих працях: опубліковано 11 наукових робіт, в тому числі 4 статті, у фахових виданнях, рекомендованих ДАК України, 1 - у виданнях включених до наукометричної бази Scopus чи Web of Science, 1 – у закордонних виданнях, 5 публікації у матеріалах конференцій.

Структура дисертації.

Рукопис дисертації відповідає вимогам щодо оформлення дисертацій, які затверджені наказом МОН України №40 від 12.01.2017 року та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44.

Дисертаційна робота С.І.Чепишко викладена на 213 сторінках комп'ютерного тексту, з яких 161 сторінку займає основний зміст, що складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалу і методів дослідження, двох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій та додатків. Робота ілюстрована 35 рисунками та 21 таблицею. Список використаної літератури містить 295 джерел, з них 105 – кирилицею, 190 – латиницею.

Першим структурним елементом рукопису дисертації є «**Анотація**», викладена державною та англійською мовами. Стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення. Оформлена згідно вимог. Наприкінці анотації наводяться ключові слова (10), які відповідають основному змісту наукової праці. Анотацію завершує список публікацій за темою дисертації.

На 7 сторінках «**Вступу**» здобувачка обґрунтувала актуальність проведеного дослідження, сформулювала мету та завдання дослідження; визначила об'єкт та предмет дослідження; аргументовано вказала методи дослідження; показала наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, зазначивши свій особистий внесок; описала географію наукових форумів із апробацією результатів виконаної наукової роботи.

У розділі 1 «Особливості загоєння післяопераційних дефектів м'яких тканин при цистектомії (огляд літератури)», викладеному на 33 сторінках у 5-х підрозділах авторка послідовно та аргументовано наводить відомі дані наукової літератури щодо сучасних поглядів на етіологію і патогенез радикулярних кіст, проблем репаративної регенерації м'яких тканин ротової порожнини, шовних матеріалів, що застосовуються у щелепно-лицевій хірургії, аспектів застосування лазерних технологій у медицині та хірургічній стоматології та перспектив застосування електрозварювання м'яких тканин у медицині.

Аналіз, проведений авторкою, свідчить про її обізнаність з літературою з даної проблеми та вміння доступно узагальнити й подати матеріал. З огляду літератури випливають ті невивчені питання, які здобувачка винесла як завдання свого дослідження.

Завершують розділ проміжні висновки.

У розділі 2 «Матеріали і методи дослідження» на 12 сторінках у 6 підрозділах авторкою наведена характеристика дизайну та опис методологічних підходів, які застосовувались в процесі досліджень. Для вирішення поставлених завдань здобувачка використала достатній арсенал методів дослідження (клінічних, біохімічних, імунологічних, гістологічних), які, на її думку, є коректними та достатніми, а отримані результати характеризуються належним рівнем валідності, вірогідності та узгодженості. Розділ доповнено 2 таблицями та 2 рисунками.

Результати власних досліджень викладені у двох розділах роботи.

Розділ 3 «Застосування різних методів ушивання рани слизової оболонки порожнини рота після операційного втручання у експериментальних тварин з урахуванням клінічних, гістологічних, біохімічних, імунологічних і функціональних параметрів» (експериментальне дослідження) на 18 сторінках тексту висвітлені отримані результати дослідження, зокрема:

- Ефективність застосування різних методів ушивання рани СОПР на клінічно-функціональні показники порожнини рота у експериментальних кролів у різні терміни післяопераційного втручання;
- Морфологічна оцінка загоєння модельованого дефекту слизової оболонки ротової порожнини тварин при застосуванні різних методик ушивання рани у різні терміни післяопераційного втручання;
- Динаміка біохімічних і імунологічних параметрів крові експериментальних тварин у залежності від методів ушивання модельного дефекту СОПР;
- Зміни кількісного складу лейкоцитів і показника ШОЕ у крові експериментальних тварин у різні терміни післяопераційного періоду ;
- Зміна показників нітрозативного стресу у крові експериментальних тварин у різні терміни післяопераційного періоду ;
- Динаміка імунологічних параметрів крові у експериментальних тварин груп дослідження;

Результати розділу проілюстровано 16 інформативними рисунками та 10 таблицями, які наочно демонструють вірогідну відмінність проведених досліджень.

Розділ завершено проміжними висновками, списком публікацій здобувача.

Розділ 4 «Клінічно-лабораторна ефективність застосування методу електрозварювання живих тканин при проведенні операції цистектомії у ротовій порожнині» викладений на 25 сторінках. У трьох підрозділах авторка описує клініко-лабораторну ефективність використання методу електрозварювання тканин.

Розділ доповнено 9 таблицями та 16 рисунками. Розділ завершено проміжними висновками. Результати досліджень даного розділу знайшли своє відображення у 6 публікаціях.

«Аналіз та узагальнення результатів досліджень» на 20 сторінках містить виклад основних положень дисертації, із ґрунтовним порівнянням власного фактичного матеріалу із результатами відомих досліджень.

«Висновки». Автор на підставі проведеного дослідження формує 5 обґрунтованих висновків, які відповідають завданням дослідження, відрізняються новизною, витікають із результатів проведеного дослідження.

Практичні рекомендації сформульовані автором у 3 пунктах та мають конкретний характер, що підкреслює практичну значущість дослідження.

Список використаних джерел (37 сторінок) оформлено з використанням *Springer Vancouver Style*, віднесеного до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій.

Завершують рукопис дисертації **Додатки**, які оформлені згідно наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року. Містять: список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації; акти впроваджень у навчальний та лікувальний процес.

Разом із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи слід вказати на окремі граматичні та механічні помилки при оформленні дисертації:

1. Звернути увагу на нумерацію рисунків в тексті та під самими рисунками, тому що є декілька неспівпадінь.
2. В кінці деяких розділів необхідно додати список праць здобувача.
3. Деякі літературні джерела в списку літератури не оформлені згідно вимог.
4. виправити окремі описки, помилки та русизми.

Перераховані зауваження не носять принципового характеру. Вони не понижують позитивної оцінки важливої праці в цілому, а також розроблених автором положень, висновків та практичних рекомендацій.

При знайомстві з рукописом, у порядку наукової дискусії, до автора виникли наступні запитання:

1. Яке найвагоміше практичне значення Ваших досліджень?
2. Чому Ви обрали саме таку нозологічну одиницю, як одонтогенні кісти щелеп, а не інший діагноз?
3. Як ви вважаєте, чому результати від використання електрозварювання кращі ніж використання лазерних технологій?

Висновок.

Дисертаційна робота Чепишко Світлани Іллівни «Профілактика інтраопераційних ускладнень та запобігання утворенню патологічних рубців слизової оболонки при хірургічному лікуванні одонтогенних кіст щелеп» є завершеною науковою працею, актуальною за змістом, має безперечну новизну та практичну цінність.

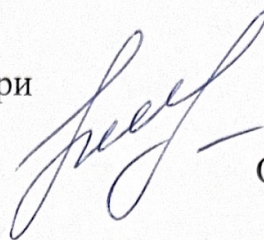
За актуальністю теми, методичним рівнем виконаних досліджень, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, повнотою опублікування результатів дисертації, а також оригінальністю текстових даних (відсутністю порушення академічної доброчесності) робота Чепишко Світлани Іллівни на тему «Профілактика інтраопераційних ускладнень та запобігання утворенню патологічних рубців слизової оболонки при хірургічному лікуванні одонтогенних кіст щелеп» відповідає «Вимогам до рівня кваліфікаційної наукової роботи» Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінетом Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 «Стоматологія» (галузь знань 22 «Охорона здоров'я»).

Після усунення недоліків робота може бути представлена до офіційного захисту у разову спеціалізовану вчену раду.

Пропоную вважати роботу здобувачки наукового ступеня Чепишко Світлани Іллівни публічно презентованою.

Рецензент:

Доцент закладу вищої освіти кафедри
терапевтичної стоматології,
к.мед.н, доц.

Остафійчук М.О.

Підпис Остафійчук
МО засвідчую:
Начальник відділу кадрів
Буковинського державного медичного університету

Григорів Леонід